

Rim 1467.

1

I

Prieš surašant gerai išskaityti instrukciją!

Zinių lapo Nr.

(nerašyti)

Lietuvos žemės vardynas

renkamas Švietimo Ministerijos

Su visokiais klausimais, iškilusiais surašant žemės vardyną, kreiptis ir prirašytus žinių lapus siųsti:
Valstybės Archeologijos Komisija — Lietuvos žemės vardynas, Kaunas, Vytauto Didžiojo Muziejus.

Žemės vardai

Žem. Kalvarijos
(oficialinis vardas)

Kaimo, dvaro, vienkiemio, miesto, bažnytkaimio, girininkijos,
(liečiantįjį pavadinimą pabraukti)

Alseiožiai

valsčiaus

Telsių

apskritis

Sunaudoti spausdinti ir rankraštiniai šaltiniai bei jų sutrumpinimai

Tikrino Jukus Juozas 1939m. rugpjūčio mėn, papildė Nr. 32-62

Surašytojo:

Pavardė, vardas

Bunokienė Bronė

verslas

mokytoja

Gimimo vieta

Dūmaičiai

valsčius

Alseiožiai

apskritis

Telsiai

Adresas:

Žem. Kalvarijos

pšt.

pradžios mokykla

Telsių apskr.

Žinios surašytos 1936 m.

rugsejo

mėn.

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	2 žinios surinktos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
1	Alksnos, Alksnys, Alksnas	Alksnos	Alksnas alksnas			ž.k.	pievos	Lygi pieva. Tik prie Varduos kalnas alksnys.	apie 45ha	1/2 kl. atstu nuo mies- telio; šiaurės, dešinėj Varduos pusėj.		Per Alksnas teka Varduos, kuri, rodos, 1926 m. tikasta, taigi pievos nusausintos.
2	Begaline	Begaline	Begalene begalėnė			ž.k.	Varduos upes dauburys		6m. gylumo	Varduos gilesnė vie- ta, nuo miestelio (1.5 kl.) 1/2 kl. atstu pava- denui.		Marijonų vie- nuolyno mokyklė
3	Beinotas	Bernotas	Bernots beinūts			ž.k.	kalnas	Smelio ir mo- lio žemė, ariama	apie 1/2 ha	1/2 kl. nuo miestelio; žiemos vakarais. Uk. Smilgovičiaus žemė.		
4	Beibeli	Beibelis	Beibelis beibelė			ž.k.	Žem. kalva, ryšio miste- lio dalis			1 vasaros rytus, nuo miestelio 1 kl. Gyventojai ikin- trius nuo miestelio, prie Čiūzių kalno prie viešo kelio: kalva ripa-telsai-Depučių km		
5	Bertyklos kryžius	Bertyklos kryžius	Bertyklos kryžius			ž.k.	Medinis kryžius					
6	Bėržių kalnas	Beris kalnas	bėržių kálns			ž.k.	kalnas, kapinės	molio žemė, apvalus ap- augęs medžiais (tik prie berisų).	apie 2ha	Miestelio ribose, parašijo kapi- nės.		Ant Beris kalno yra 2 kalvarijų koplyčios, viena jų miseduona.
7	Bieso blūdas	Bieso blūdas	Biesa blūds biesa blūts			ž.k.	dauba		apie 1 1/2 ha	1 kl. nuo miestelio, prie miestelio: k. kalvarija- patelėnai. Vėnckaus žemėj.		
8		Blusų kalnas	Blusun kalus			ž.k.	kalnas	molio žemė, ariama	apie 3/4 ha	Randai tarp Tab- ko ir Bernotų kalno kalnų. Berisų k. žemėj.		
9	Cėdronas	Cedronas	Cedrons tsėdruon's			ž.k.	upelis		1/2 klm. lgo	1/2 kl. Varduos k. kalvarijos miestely prieš pusėj. 1/2 kl. rytų ir pietų mie- stelių atstu Jasumbauskio ž. žemėj.		Seniau vadinosi Pogard- mis. Tvedus miestely kry- žiaus kelio kalnų, pa- vadintas Cedronu.
10	Čiūzis	Čiūzių kalnas	Čiūzių kalus čiūzių k.			ž.k.	kalnas	molio ir mu- lio žemė	3ha	Pietis pusėj		
11	Dubiųpis upelis	Dubajo upelis	Dubujų upelis Dubų upelis			ž.k.	upelis		1 1/2 klm. lgo			
12	Dubiosios, Dubųpis	Dubiosios	Dubiosis dubios's			ž.k.	pievos		2ha	Prie Smietis kalno Motuzo P. žemėj		
13	Gaišalo kalnas	Gaisėlas	Gaisėlo kalus gaišala kálns			ž.k.	kalnas		2ha	1/2 klm. nuo miestelio j. vakarais. Vėnckaus ž. žemėj		
14	Klynai, Klynys, Klynas	Klynai	Klyna klėnā			ž.k.	pievos		2ha	Šlaitų pusėj Var- duos, miestelėnų pievos šiaurės.		
15	Marijonų vienuolynas	Marjonų vienuolynas	Marjonų vie- nuolynas marijonų vienuolyn's			ž.k.	vienuol- ynas		80ha žemės	Miestelio ribose, šiaurinėj dalj.		
16	Mūro kryžius	Mūro kryžius	Mūra kryžius mūro křižis			ž.k.	kryžius			Vidury miestelio, kry- kelj. Plunge, Seda, Bartųčiai.		mūrinis, keltas, pusta- tytas šventųjų. Daxo, čia žmonės švenčią kryžius ir atsisveičia- ja šventos.

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomajā kalba parašytas		Vardas vietas žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surinktos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
17	Palestina, Palestinos	Palestina	Palestina pālēstēnā			ž. k.	laukas	įvairi žemė	apie 20 ha	šiaurės pusėj apie 1 km. nuo miestelio miestelio tašq.		Buvusi palivarko žemė išdalinta naujokams.
18	Pulverkas	Palivarkas	Polverkys pōlvērkys			ž. k.	kalnelis	įvairi, ariama žemė		apie 1 km. nuo miestelio; vienas		Buvusių vėmolių domininkonų dvaro centras
19	Pelenų kalnas	Pelenų kalnas	Pelenų kalnas pēlēnū(n) kālnis			ž. k.	kalnas	ariama žemė	apie 2 ha	1 km. nuo miestelio prie vieškelio L. Kalvarija-Plungė		
20	Pievyčiai	Pievyčių kalnas	Pievyčiai pievničē			ž. k.	kalnelis		apie 1 ha	Miestelio vakarinėj pusėj		Koplyčios vieta gale kapo šlaito, mūšame - pievyčiai (taūmas, kalėjimas)
21	Sakalas	Sakalas	Sakals sākāls			ž. k.	kalnas	ariama žemė - įvairi.	apie 3 ha	šiaurėj, už palivarko.		
22	Smiltės kalnas	Smiltės kal.	Smiltės kalnas smēltis kālnis			ž. k.	kalnas	ariama žemė	1 ha	Pietų pusėj 1 km. nuo miestelio Moteros žemėj		
23	Šatrija, šatrijos	Šatrija	Šatrija šātrijē			ž. k.	kalnas	smelis ir molio žemė	apie 2 ha	Rytų pusėj, prie vieškelio Kalvarija-Alsedžiai - miestely		
24	Švento Jono kalnas	Šv. Jono kalnas	Šv. Jona kalnas šv. m. ta juōnā kālnis			ž. k.	kalnas		apie 2 ha	Pietinėj miestelio daly prie vieškelio Kalvarija-Alsedžiai.		Ant kalno stovi koplyčia - alyvų darželis.
25		Tabakas	Tabaka			ž. k.	kalnas	ariama žemė	apie 2 ha	Vakarų nuo Pelenų kalno.		
26	Tāpēlķis	Tāpēlķis	Tāpēlķis tāpēlķis			ž. k.	balas	durpynai kasamos durp.	1 ha	Rytų pusėj 1 km. atst. nuo miestelio prie kalv. - Plungės vieškelio.		
27	Ubagų kapos	Ubagų kapa	Ubagų kapa ūbagā kāps			ž. k.	kalnelis	įvairi ariama žemė	3 ha	Vasaros rytų pusėj 1 km. atstume nuo miestelio		Toj vietoj palaidotas vėmolių pavargėlis.
28	Varduva	Varduva	Varduva vārdovā			ž. k.	upe			Teka miestelio viduriu	Prie dabros neuoteka s. Ventg	
29		Varnų kalnas	Varnų kalnas			ž. k.	kalnas	ariama žemė	3/4 ha	Vakarų pusėj, prie vieškelio Kalvarija-Platelių, 2 km. atst.		
30	Večerniņķi	Večerniņķi	Večerniņķi vēčerniņķis			ž. k.	kalnelis			Vakarinėj miestelio daly, prie mūro kryžiaus.		
31	Žvirgždų kalnas	Žvirgždų kalnas	Žvirgždo kalnas žvērģždū kālnis			ž. k.	kalnas			Stovi miestelio vidury.		Kalnas priklauso prie kryžiaus kelio. Čia stovi vi kalvarijos koplyčia - šventųjų. Esq, oia galima girdyti dantis - rikių atli. kelias aplink koplyčia (nes čia Jėsus buvo paštas išreitas per vėdą, i am išmistas dantis).

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	P a s t a b o s
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
32	Atsižegnójimas		atsižegnóje ^{ms}			ž. k.	koplyčia, kalnų ^{II} vieta			Nuo Vardavos kėto pas Sv. Joną kalną į vakarus 100 m.	.	
33	Brómas		bruóms			ž. k.	koplyčia, ^{XIII} kalnų vieta			Šviečaičių km. netoliese Joniškio kelio, kur sena Paše- gimės kėlia		
	Pereitamoji		pāreitamóje			ž. k.	"			"		Turi dvejus duobes - prieš namą yra
34	Čedrono koplyčia		tsèdruóna ^a kópłē ^{ts}			ž. k.	koplyčia, ^V kalnų vieta			Tas Čedrono upelis		Če Čedrono upelio žemės sėmias. Nau- dengis akimis gydyti.
35	Daržėlis Aljovs		daržėlīs alēva			ž. k.	koplyčia, ^{III} kalnų vieta			Ant Iv. Jono kalno		Alis alna. Su kalnom - sargyba.
36	Didžiosios Ganyklos		dīdūs ^{es} ganē ^{kl} as			ž. k.	bar. ganyklos	kalnai ir pelkės, kur ne kur kas- gai. Dujės, molis, žvynas.	30 ha.	Žiemos vakarų kampe		1913, skirstant miestą vienkiamiai, iš- dalytos.
37	Eródas		ērúots			ž. k.	koplyčia, ^{XIX} kalnų koplyčia			Nuo kapų į šiau- rį 150 m.		
38	Kálnai		kálnā.			ž. k.	1. žemė, ku- rioje stovėtos kalvarijos - baimyčių žemė 2. desyrio- likos bielis kalvarijos, stacijs.	kalnai, auti- šiančių mst. kalnai	4 ha.	Švedzioti miesto vidury.		
						ž. k.						Šiejos 1-12 sura- žiuoja kalnas desyrio- tūčių maloninūky.
39	Kalvarija		kálvārējē			ž. k.	miestelis	kalnų ta žemė, žemė įvairi	Apie 300 ha	Šarp šašaičių, Ge- čaičių, Gabryčių, Degėjų, Rokėnų, Šėrnės kaimų		Oficialiai rašo: žemaičių Kalvarija.
40	Kartuvius kalnas		kārtuvū ^ū káln ^{ts}			ž. k.	smelis kalnas	smelis		Didžiojo Ganyklos šiaurėje		
41	Māčiūkos kryžiai		māčū ^ū k ^{as} kryžē ^ū			ž. k.	kryžiai	Agrodimė topoliais		Didi. Ganyklose, prie pat šašaičių km., prie Platelio kelio		
42	Māžosios ganyklos		māžūs ^{es} ganē ^{kl} as			ž. k.	bar. ganyklos	Prie smelio	15 ha.	Nuo Vienušyno į šiaurę		1913 m. išda- lintos
43	Mingėlis kalnas		mīngiēlīs káln ^{ts}			ž. k.	žvynas kalnas	žvynas	3 ha	Didi. Ganyklos į vakarus		
44	Mingėlis dambā		mīngiēlīs dāmbā			ž. k.	dambā	durpiemis	2,5 ha	Nuo Mingėlio kalno į rytus		
45	Pāberžkalnē		pāberžkálnē			ž. k.	vietovė apie kapus			Aplink vios Beržų kalną		
46	Pabažnīcis		pābažnī ^ū nī ^ū s			ž. k.	vietovė apie baži- nyčią			palei bažnyčią		

1	2		3	4	5	6
Eilės Nr.	Vardas rašomaja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formas	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš
	a) tikrintojo	b) surašytojo				
47	Pāgārdimis		pāgārdi.n̄is			z.k.
48	Pāgārdimis		"			z.k.
49	Pāgārdimio ganītājs		pāgārdē.n̄s ganīt.kl̄as			z.k.
50	Pāsakālis		pāsakā.l̄is			z.k.
51	Pierņēciā		piernēt̄s̄ē			z.k.
52	Pilōtas		pēluōts			z.k.
53	Pūvartēis		pūvārt̄s̄			z.k.
54	Rōtužē		ruōt̄ož̄ē			z.k.
55	Sugavēmas		sugavēt̄ms			z.k.
56	Smirdančiōji ūlgiā		smirdančiōj̄ē ūl̄gīt̄s̄ē			z.k.
57	Uitekējēmas		uōtēgēt̄j̄ēms			z.k.
58	Vecērniņķē		vēt̄ērnēt̄n̄k̄ē			z.k.
59	Veriōņķa		vēt̄uōnēt̄ka			z.k.

7	8	9	10	11	12
Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
upelis	geras griovys		Miesto pietų rytų kaime	Atleina iš Rohinainų	Jo žemuminiuoju vadinami Babronas, laipis, tik antilupni yra pagardiniai
gatvė, kelias		3/4 km.	Tiesna iš Alėdžių kelio per Pagardinių upelį į Dubigais - miesto centrą.		
ganžklas	pievos	1 ha	palei Pagardinių upelį		Gyventojai pasira- vino saualius kaimus darius būvo, kėnas is prišėre prišėre tene tik, nebeadme kaola nusavins, tai bovų bočiai pas- koja
vieta arba Bakalo kalnas					
1. Kalnas	staigus kalnelis		Nuo kaimo į pietus		
2. koplyčia, vii Kalnų vieta			Ant Piesnygių kalno		Koplyčioje dvi vie- tos: 1. kapšėias, 2. tuomas.
koplyčia, viii Kalnų vieta			Ant Beržų kalno.		
ganžklas anga	pieva	1/2 ha	Didelė. Ganžklas rytų kaimas, prie vartų.		
koplyčia, ix Kalnų vieta			Ant Beržų kalno.		Mišalnia / kaimo mišios, savo rospas turi - nuo skambona algydint numinčių. Iš almenų is plyty.
koplyčia, iv Kalnų vieta			Ant Sv. Jono kalno.		Akmeninė
gatvė		1/4 km.	Palei kaimą to gatvės tupa į pietus. rytų lig tute per Sv. Jono kalną.		Mėšvairi, dso- kianti, tauri, (medžiai apaugusi) gatvė
koplyčia, xi Kalnų vieta			Pas pat kaimą - į vakarus		Kristus mirtinka šlotiong.
koplyčia, i Kalnų vieta			Iš bažnyčios pro Miso kaimą tiesiai į Nečėminkę		Balta, mirtinė. Da- bar šis kaimas nie aiš koplyčia - i mišio laukoms šerian čia per nakt- tis laukdaro mabas- minkus.
koplyčia, xii Kalnų vieta			Tarp Mėtekejimo ir Bomo.		

13 Istorinės žinios

15. Marjono vienuolynas įkurtas, rodo, 1926 m. vietoje XIX a. pab. mūsų uždaryto Dominikonų vienuolyno. Marjonai turi pradžios mokyklą, vaikus darėdį, pasap. vėg. 38. Kalnai vėg. Jurgio Tiskerčiaus sūleigė 1639 ar 1642 m. Siemut alivestam 300 m. jubilėjai koplyčia ir bažnyčia atremontuotos ir mūdatytos. 39. Kalvarija. Lietuvai mūstėius, kelesius metus čia buvo valstėius. Kalvarija priklausė šiuo Alsedžių vėgkupui, tik tarp 20-iesių kalnų bažnyčia to daraktos vadinosi Kuniginei daraktos, nes jai mokesčius mokėjo Dominikonams, vėl au mūsų monachams (monastyrėiams). Mst. įskirstytas 1913 m. 48. Pagardinio kelėlis. Vokiečių skypasėj, metu šiuo kėlin erdavo. Šmugelis ir Tėlis kėlis (pas. Berdyklo Kryžius); Alsedžių, Plakėlis, Plungės kėlis, nes norėdavo apšėkėti miestą. 61. Žaliasis priėdas užpėltas agrie 1905 metus.

14 Archeologinės žinios

24. Jv. Jono kalnas. Piliakalnis. Prie kėlis šėlus metus čia buvo pa-
sąnjos kėin. Kapai - iškasama daug kaulų. 31. 20-iesių kalnas.
Čia randama žalsvarinių ir kiborų archeologinių kėkanų.
Kėbona sodne iėgi kapai. Čia esė ir vėgk. J. Tiskerčiaus, kalnų sūleigė, kėpas (esė
palaidotas cing grabe).

15 Vardų kilmės aiškinimai

16 Tautosakinės žinios

Parakojama daug padavimų. Štai vienas. - 41. Mėčiūko kryžiai.
Mėčiūka kalvarijoje nešėmėgai prisiekė ir pasakė: jei ai kriėvai riekė, kai nebeuolė-
si kalvarijos, lai man vėlėis galvė mūlėnė. Jau įėjant manė, pas kėus
Kryžius jau vėlėis galvė ir mūlėnė. 39. Kalvarija. Tėrpių (dėrpių) kalė,
ypatė jei minėdas lėėjamas, vėlėnė ma juodėja kalvarija. 38. Kėlnų papėčiai.
Kurie pirmė kartė esė kėlnų, kryžėius gėli prie Cėrinėvėso, Porpuolėmo ir Kryžėu-
minkė koplyčė. Dantė gėlo prie 20-iesių koplyčios, esėms vėmėlėis sėmėia iš Cėlėono.
Jė Tėliu atkėliavėtiėj ant kėlnųis pėirėntė atmėnėlių, Porome mūpėiaune gabolėis.
Krištėus nėšėmo kryžėius ir vėžėti nornė. Pamėnėli vėgkėlo grė Dėrėdėly Alėro, Rotėzėi,
Kryžėaunėkėi. Pėe didėiuosė alėaidėis vėgrė su kėarbonkėmis stėvi šv. Jėno kalnė, Pėamėiėj,
Dėrėzė kalnė, Porome, Kryžėaunėkėi. Pas Mėso Kryžius pėamėnėuėis iš kalnų lėmėina su švėn-
tuojėu Kryžėimi (kurėane grė dėkėjo Krištėus Kryžėius rėlikrijė).
Pėimėnų tautosakė 22. 39. Kalvarija anoj lapo pusėj.

Žinių teikėjo(-jų) pavardė, vardas

Marcelė

Gimimo vieta(os)

1. Lem. Kalvarija, 2. Kalvarija

Amžius

iki 15

15—25

25—40

40—60

60—80

per 80

valsčius

Alsedžiai

apskritis

Pėlsiai

1.

Piemēns, supzē ant kuošs gyventojis (pvz., ant Lesio), dainuodavo:

Dāčkāns kūšē, Dāčkāns kūšē,

Nūrbata bulbūne,

Va lesēle nabagēle jēndā kunkulīne.

(Parandis oia kiekienozyk pagal reičalā būdavo keičiamas).

2.

Piemēns daina apie dūda, kuris dainuodavo paprastai pagindami (nes mugindami grūdavo kiekienos sau).

Miesėmonis mūtāre

Sūntē Mare i Lagare.

Telelele dūda, dūda,

Telelele dūda.

Sūntē Mare i Lagare,

Ka parneišo dūda vare.

Tele....

Parēt Mare nelaiminga,

Pamei dūda nebalsonga.

Tele....

(O sekancius punktus dainuodavo tokia eile, iš kurų ganžkly -
- Didžiūjis ar Mažiūjis - grūdavo iš po kuošs gyventojas, nes norėda-
vo, kad apdainuosianieji grūdėtis).

Rajjms mažielis

Vesū dūda papumielis.

Tele....

Lesys di delys

Ons pri dūdas neprislys.

Tele....

Bove lekna elgareitis,

Nesie dūda smireites

Tele....

Muštozozs juons

Vesū dūda juons

Tele....

Lokauskis Duomininkis

Timel dūda, ka prituinks.

Tele....

Pektuiziane Barbūre

Tikel dūda par tuorē

Tele....

Nusabuts Julielis

Dūdos kubielis

Tele....

Dāčkos unt Telsūn

Šineis dūda pu velniūn

Tele....

Jerumbauskis unt pat gala

Jmes dūda i kabala

Tele....

(Padeinavo M. Jurkionė, 27. žinų leikėja).